

ŽIVOT I DJELO ALBINA LEUSTEKA GLAVNOG ŠUMARA ZAGREBAČKE GRADSKJE ŠUMARIJE NA MEDVEDNICI

Prilog obilježavanju šezdesete obljetnice smrti

ŽIVOTOPIS

Albin Leustek, šumarski stručnjak čiji su rezultati rada vidljivi i danas, rođen je 9. prosinca 1890. godine u

Slika 1. Albin Leustek
(Foto arhiv: Leustek - Zimmer)

Koprivnici (slika 1). Sin je Konrada i Aurelije (Zlate) rođ. Glumac, a po podrijetlu obitelj Leustek potječe iz Huma na Sutli. Otac mu je bio učitelj – ravnatelj (Kutina, Repušnica.), a majka kućanica. Kr. veliku realnu gimnaziju završio je 1909. godine u Zagrebu, a studij šumarstva 27. 7. 1913. na Šumar-

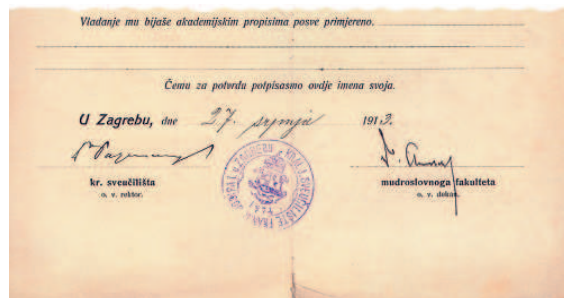
skoj akademiji prislonjenoj uz Mudroslovni fakultet Kr. Sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu. Tema diplomskog rada bila je “Šumska fauna” (slika 2).

Godine 1913. imenovan je šumarskim vježbenikom pri Šumarskom nadzorništvu u Valpovu. Tu se nalazio do 1914. kada, početkom Prvog svjetskog rata odlazi u vojnu službu, koju u ta ratna vremena služi uglavnom u Crnoj Gori. Godine 1916. iz zdravstvenih je razloga otpušten iz aktivne vojne službe te se kao šum. pristav zapošljava u šumarskoj službi na vlastelinstvu grofa Normanna u Valpovu. Iste godine položio je državni ispit za samostalno vođenje šumskog gospodarstva. Kao ispitanici i osposobljeni šumar, rješenjem Odjela za narodno gospodarstvo pri Hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoj zemaljskoj vladi, imenovan je 22. 1. 1918. Kr. kotarskim šumarom I. razreda kod Kr. Kotarske oblasti u Dugom Selu. Tada se službeno vodio i kao pričuvni poručnik carske i kraljevske 16. pješadijske pukovnije (na dopustu). Kao kotarski šumar položio je propisanu prisegu 5. 2. 1918., a 1919. imenovan je šumarskim povjerenikom.

Iste godine postavljen je za glavnog gradskog šumara u Zagrebu sa zadatkom da organizira gospodarenje šumama grada Zagreba, koje su zapremale površinu od 463 ha. Dužnost glavnog šumara Gradske šumarije, u svojstvu šumarskog nadzornika, obnašao je do 1941. godine kada ga je smijenio gradonačelnik Ivan Werner. Za vrijeme rata bavio se poljoprivredom na posjedu od 22 kj u Velikoj Gorici, gdje je proizvodio stočnu hranu (silažu). Ponudu da se 1944. vrati u gradsku službu nije prihvatio, a nakon završetka rata posjed u Velikoj Gorici mu je oduzet.

(slijede nastavni predmeti s ocjenama)

Slika 2. Diploma Albina Leusteka o završenoj Šumarskoj akademiji u Zagrebu 27. 7. 1913.

(Obiteljska dokumentacija Leustek - Zimmer)

Umro je u Zagrebu 27. 12. 1947. i pokopan u obiteljskoj grobnici na groblju u Šestinama, gdje počiva u miru sa suprugom Ljubicom, sinom Dubravkom i kćerkom Planinkom (slika 3).

Slika 3. Grob obitelji Leustek u Šestinama (Foto: Petar Zimmer)

NEKOLIKO ZNAČAJNIH AKTIVNOSTI ALBINA LEUSTEKA Osnova gospodarenja za šume grada Zagreba iz 1925. godine i povećanje površine šuma u vlasništvu grada Zagreba

Prema podacima Majera (1980.) grad Zagreb je potkraj XVI. stoljeća posjedovao 730 katastarskih jutara (kj) i 517 čhv šuma (oko 420 ha), a dobio ih je parnicom od vlastelinstva Medvedgrad za osiguranje šumskih služnosti gradskih kmetova. Nakon provedene segregacije 1871. te su šume postale vlasništvo grada Zagreba.

Za šume matičnog posjeda površine 730 kj (420 ha) prvu osnovu gospodarenja 1877. godine izradio je šumarski nadzornik Mijo Vrbančić, koji u njima propisuje preborno gospodarenje. Prema toj Osnovi, drvena zaliha po hektaru iznosila je 195 m³, omjer smjese je bio: bukva 68 %, kesten 14 %, jela 12 % i hrast 6 %, a Osnova je danas nedostupna.

Spomenimo da u članku "Šume grada Zagreba g. 1883." nalazimo vrijedne povijesne podatke (Šum. list 1884., str. 107).

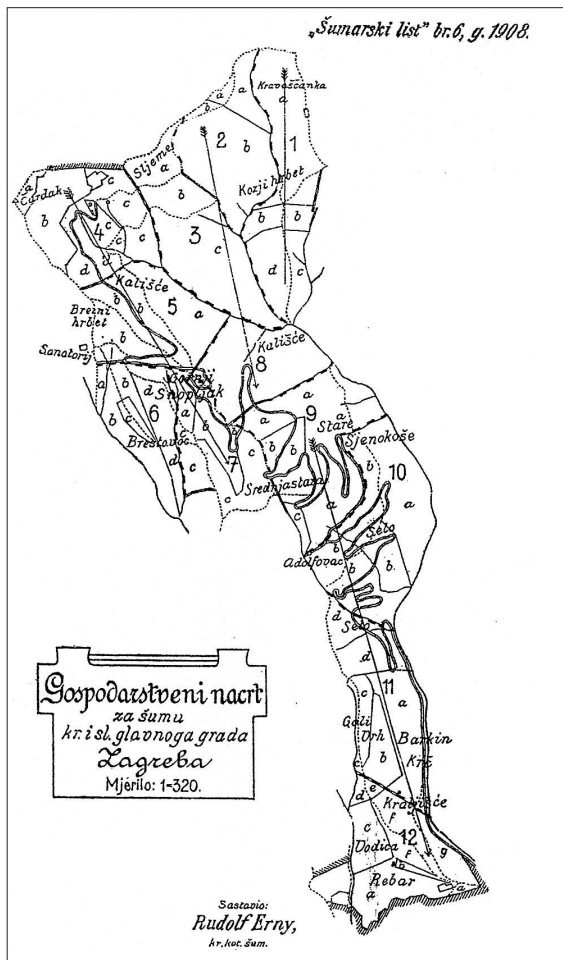
Od vlastelinstva Šestine (Kulmer) grad Zagreb 1903. godine kupuje 75 kj i 270 čhv susjedne šume, te je od tada vlasnik 805 kj i 787 čhv (oko 463 ha) šuma (slika 4.) koje su se nalazile na tromeđi poreznih (katastarskih) općina Gračani, Remete i Šestine u slivu potoka Bliznec.

Drugu Osnovu gospodarenja za šume u vlasništvu grada Zagreba izradio je 1903. godine kotarski šumar Rudolf Erny koji u njima propisuje "visoki uzgoj uz oplodni sijek sa ophodnjom 100 godina". Gospodarsku

jedinicu nazvao je "Sljeme", koja je bila unutar šumsko-upravnog kotara sa sjedištem u Bliznecu. Drvena zaliha procijenjena je sa 127 m³ po ha, dakle samo 65 % od drvene zalihe procijenjene Osnovom iz 1877., što je po Erny-ju posljedica "neracionalnog uzgoja i uporabe sastojina u zadnjih 20 godina". Kao temelj budućeg gospodarenja Erny u prvi plan stavlja proizvodnju i podmirenje grada ogrjevom, uzimajući u obzir da šume imaju i svrhu "klimatičkog boravilišta građana zagrebačkih".

Osnova je objavljena i u Šumarskom listu 1908. godine, a u istom listu 1909. godine šumarski nadzornik Ante Kern objavljuje repliku u kojoj ističe da glavni cilj gospodarenja ne bi smio biti najveća produkcija ogrjevnog drva, već te šume treba urediti kao "naravni perivoj". Između ostalog, u višim predjelima gdje prirodno dolazi jela, treba primijeniti "hrpimičnu prebornu sječū". U svom odgovoru R. Erny (1910) obrazlaže da je bio vezan zahtjevima gradske uprave (smanjene investicije), pa u Osnovu nije ušao ni već izrađen plan "sa svim nuždnim putevima", kao ni parkovno oblikovanje.

Nakon nekoliko godina rada u šumama na području Medvednice, čiji je vlasnik grad Zagreb, kao podlogu za daljnje aktivnosti Leustek 1925. godine za njih izrađuje treću Osnovu gospodarenja. Prema Majeru (1980) Leustek je u ovim šumama zadržao oplodnu sječū i ophodnju od 100 godina, a godišnji etat glavnog

Slika 4. Prilog osnovi gospodarenja koju je 1903. sastavio R. Erny (Šum. list 1908., str. 201–243). Odjel 1 (75 kj) grad je dokupio od vlastelinstva Kulmer 1903. (Šum. list 1903., str. 306).

i prethodnog prihoda povisio je sa dotadašnjih 2065 m³ na 2450 m³. Ovim povećanjem etata Leustek naglašava i ekonomski značaj gradske šume “Sljeme”, a obrazlaže ga potrebom postizanja “normalnog stanja sastojina”. Ovi njegovi ciljevi gospodarenja trebali su se postići intenzivnijim proredivanjem. Kao i prethodne Osnove niti ova danas nije sačuvana.

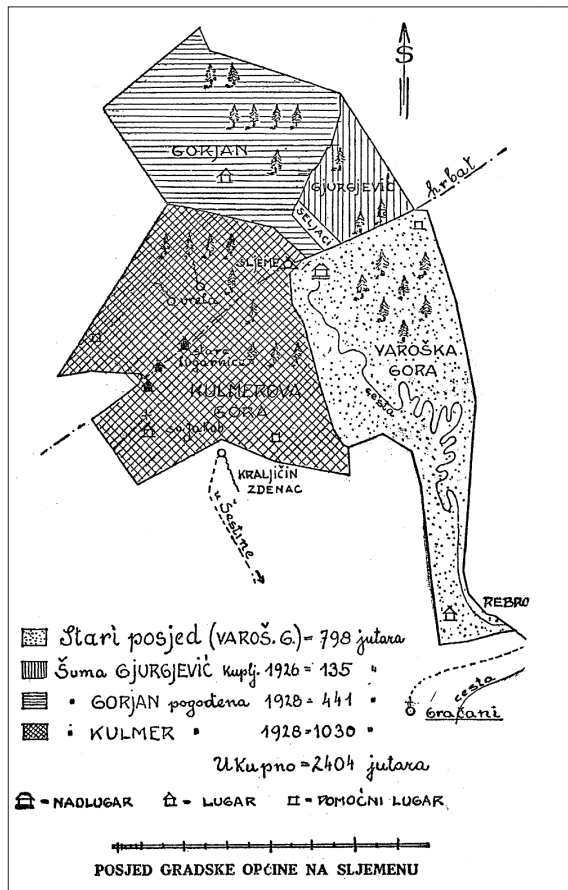
Unatoč tome što je u svojoj Osnovi propisao povećanje etata Leustek je uvijek u svom stručnom radu imao na umu da šume na Medvednici, pa tako i šume grada Zagreba, osim gospodarskog karaktera imaju zaštitnu, estetsku i rekreativnu funkciju.

U razdoblju od 1926. do 1936. godine na inicijativu A. Leusteka dolazi i do povećanja površina šuma u vlasništvu grada Zagreba. U razdoblju od 1926. do 1929. godine na prijedlog A. Leusteka, grad je kupio šumske površine u predjelima Pustodol, Sljeme, Kraljičin zdenac, Šupljak i Sv. Jakob, ukupne površine 589 ha od

Kulmera, 259 ha u predjelu Bistra od Gorjana te 72 ha prema Stubici od Đurđevića (Slika 5). Isto tako 1936. godine grad Zagreb otkupljuje još 258 ha iznad Mikulića od Pongratza, pa je tada ukupna površina šuma u vlasništvu grada Zagreba povećana na 1640 ha.

Kako se gradski šumski posjed nakon 1925. povećavao, bilo je pokušaja da se izradi i nova osnova gospodarenja, što međutim nije ostvareno, već je prva iduća Osnova izrađena tek 1967. godine i to za sve državne šume na području Medvednice.

Rasprave oko uređivanja i načina gospodarenja šumama u vlasništvu grada Zagreba na području Medvednice započinju već nakon izrade druge osnovne gospodarenja (1903), kojom je predviđena oplodna sječa. Poslije I. svjetskog rata, a zatim i nakon izrade treće osnovne (1925) gospodarenja šumama na Medvednici, točnije način sječe i obnove sastojina, posebno na području gradskih šuma, razmatra se u širem krugu šumara i nešumara. Zamisao iz krugova gradskih zastupnika da se na Medvednici od Puntjarke do Sv. Jakoba parcelira oko 200 kj (115 ha) gradskih šuma u svrhu podizanja ljetnikovaca, ugostiteljskih objekata, sanatorija pa i

Slika 5. Šume grada Zagreba 1930. (Jutarnji list, Zagreb, 1. 3. 1930., str. 6)

jezera za kupanje, nailazi na otpor u prvom redu Hrvatskog planinarskog društva (Pasarić, 1930).

Aktivno uključivanje A. Leusteka i u te rasprave potvrđuje razgovor s njime objavljen u Jutarnjem listu 16. 8. 1930. godine pod naslovom "Naglo iščezavanje šuma u gorskom pojasu grada i njegove posljedice", iz kojega se vidi njegovo protivljenje parcelaciji šuma u zaleđu grada Zagreba.

O potrebi zaštite gradskih šuma pisao je šum. inspektor Josip Grünwald, ml. (1930), a o izrazito zaštitnom karakteru gradskih šuma svoje mišljenje i prijedloge dali su tada najpoznatiji šumarski stručnjaci profesori Šumarskog fakulteta A. Petračić i A.

Ugrenović ("Sudbina Zagreba vezana je o zagrebačku goru i njene šume". Jutarnji list 1. 3. 1930.) te Đ. Nenadić.

Sljedeći mišljenje šumarskih stručnjaka Skupština gradskog zastupstva 1932. zaključuje da se gradske šume Medvednice u površini od 1.300 ha proglaše **zaštitnom park-šumom**, te umjesto ekonomskog gospodarenja na bazi oplodne sječe uvede "konzervativno" preborno gospodarenje, a za čitavu gradsku šumu da se izradi jedinstven program rada. To je rezultiralo znatnim smanjenjem sječe, te povećanju radova na pošumljavanju i uzgoju šuma, izgradnji prometnica i drugih objekata.

Izgradnja prometnica i objekata na Medvednici

Posebnu je pozornost Leustek posvetio izgradnji prometnica za potrebe šumarije te planinarskih puteva i staza s ciljem otvaranja gradske šume kao zelenog područja za rekreaciju zagrepčana. U razdoblju od 1921. do 1931. godine broj stanovnika Zagreba povećao se od 108.000 na 185.000, pa im je trebalo otvoriti prostor i pružiti uvjete za odmor i rekreaciju. Do dolaska Leusteka na dužnost gradskog šumara kroz gradski posjed prolazila je samo Sljemenska cesta, izgrađena 1897. godine na inicijativu zagrebačkog načelnika Adolfa Mošinskog, i loši kolnik iz Šestina do Kraljičinog zdenca.

U jedinom do danas objavljenom cjelovitijem životopisu A. Leusteka (Premužić 1963.) između ostalog piše:

"Trasirajući neke kolnike namijenjen isključivo potrebama šumarije, kao npr. kolnik pod zapadne obronke Puntijarke, A. Leustek je izgradio i kolnik do Pongratzove lugarnice, a nemogućnost da nastavi s otkupljivanjem šuma prema zapadu omela ga je da taj kolnik nastavi do Ponikava. Osjećao je tada da malobrojni, no ipak oduševljeni planinari nemaju pravih staza i puteva za lakši uspon na Sljeme, pa je zato stari lugarski nogostup, koji polazi od Kraljičina zdenca zapadnom stranom Brezovenice na sedlo Brezovenice pred Brestovcem dao izraditi u lijep i ugodan planinarski put, kojim su se tada planinari punih 10 godina isključivo penjali na Sljeme. Imao je u planu da Sljemensku cestu, koja je u njegovo vrijeme završavala pred starim planinarskim domom (na mjestu današnje lugarnice kod Činovničkog doma) nastavi kroz čitavi

centralni masiv Medvednice, pa je istrasirao i izgradio kolnik na nekadašnju Kulmerovu lugarnicu na Babjem kutu pod Velikim Plazurom, a dalje ju je proveo oko Sv. Jakoba na Kraljičin zdenac, pa na niže do Ožboltove lugarnice. Svoju želju nije ostvario. Taj je kolnik ostao kolnik sve do njegove smrti.... I konačno trasirao je i izveo isključivo planinarski put kroz Šupljak od činovničke livade, sjevernom stranom vrha Sljemena do Tomislavova doma".

Izgradnju i održavanje šumskih cesta obavljao je u režiji šumarije. Aktivirao je drobilicu na kamenolomu Adolfovac i dobio kvalitetni nasipni materijal, koji je pretežito trošen na održavanje postojećih cesta.

Kao jedan od zadataka Leusteka bio je i formiranje lugarske službe. Za te potrebe dao je izgraditi i lugarnice prema vlastitom tipskom projektu. Temelji lugarnice bili su od sljemenskog lomljenog kamena, a zidovi, krov i nadgradnja od drvene građe rezane, uz manju dopunu opreme, na pilani Bliznec.

Prema Lončariću (1993) pilana Bliznec sagrađena je 1836. u Staroj pili na potoku Bliznecu, a 1898. godine preseljena na današnje mjesto uz nekadašnju gradsku mitnicu. Godine 1936. pogonsko mlinsko kolo zamijenjeno je turbinom pokretanom vodom iz potoka. Tijekom vremena nekoliko je puta bila obnavljana, a posve je propala za vrijeme II. svjetskog rata. Šumarija Zagreb obnovila ju je 1992. u obliku malog muzeja, a u lipnju 1993. obnovljenu je pilanu svečano (simbolično, op. M. S.) pustila u rad i "poklonila gradu za podsećanje na prošlost ovog kraja".

LEUSTEKOVA STAZA, ŠUMAREV GROB I ŠUMAREV PUT

Kada je tridesetih godina prošloga stoljeća kod nas planinarstvo već bilo dobro organizirano i kada je svake nedjelje na Medvednicu odlazilo sve više planinara i ljubitelja prirode, Leustek je osjetio da im treba dati novu stazu, kraću i ugodniju od puta preko Brezovenice, pa je trasirao i izveo danas vrlo poznatu i zapravo

glavnu stazu iz grada Zagreba prema vrhu Medvednice prozvanu po njemu **Leustekovom stazom**. Gradnju još jednog pristupa na Sljeme Leustek je obrazložio ovako: "I neplaninari, osobito starija godišta, trebaju odšetati na Sljeme, pa je to staza kojom svatko bez velikog napora može dohvatiti vrh Sljemena". Staza je du-

Slika 6. Leustekova staza

(Foto: Branko Meštrić)

gačka 5,7 km. Počinje u Gračanima (ulica Lonjščina) ide zapadnim obronkom Rebra, prolazi ispod Sljemenske žičare, izlazi na Adolfovac (vidik na Zagreb i dolinu Save), presijeca Sljemensku cestu i stiže do Sljemenske lugarnice, odakle je još 15-ak minuta hoda do Sljemena (slika 6). Danas se uz Leustekovu stazu nalaze table s poučnim podacima fitocenološkog sadržaja, koje je postavila Šumarija Zagreb.

Slika 7. Šumarev grob

(Foto: Krešo Jakupak)

Šumarev grob je u stvari 12 m visoka stijena zelenog škriljevca s izvorištem potoka Bliznec, gdje je A. Leustek, oduševljen ljepotom krajolika, želio biti pokopan (pokopan je na groblju u Šestinama). Šumarsko je osoblje tada taj lokalitet počelo nazivati Šumarevim grobom (slika 7), a prihvatili su ga i planinari, koji su kasnije tu postavili natpisnu ploču i proveli markaciju. Tridesetih godina prošlog stoljeća taj je lokalitet već bio upisan u gradskim mapama. Npr. Položajni nacrt šuma grada Zagreba na Sljemenu iz 1931. s dopunama do 1936. (Šume u Hrvatskoj Zagreb, 1992., str. 137). Šumarija Zagreb je prije desetak godina temeljito očistila okoliš Šumareva groba, uredila pristupnu stazu, postavljajući stolove i klupe, pa je to jedno od ugodnih mjesta za izlet i odmor na Medvednici.

Na 9. kilometru Sljemenske ceste, upravo na mjestu gdje cestu dotiče Leustekova staza odvaja se cestovni krak zvan **Šumarev put**, kojim uz Planinarski dom Runolist dolazimo do Šumareva groba (slika 8).

Slika 8. Leustekov put (markacija 14), Šumarev put i Šumarev grob na karti PP "Medvednica".

(Arhiv: JU PP Medvednica)

OSTALE AKTIVNOSTI, DOGAĐAJI I ZANIMLJIVOSTI IZ ŽIVOTA ALBINA LEUSTEKA

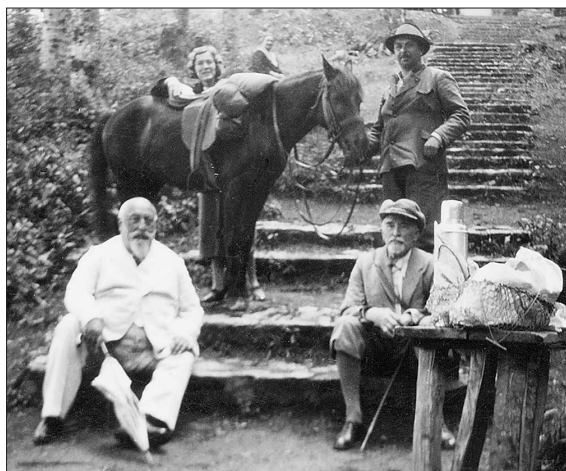
Albin Leustek bio je inicijator i organizator dobrog dijela aktivnosti vezanih uz planinarstvo i sport, kao i prigodnih posjeta novinara radi popularizacije Medvednice.

Pomagao je u osnivanju planinarskih društava (npr. PD Runolist, Poštanskog planinarskog društva i dr.), suodlučivao o izgradnji Đakog doma i novoj lokaciji

Tomislavova doma (izgrađen 1937), bio je član povjerenstva za izgradnju Planinarskog doma Runolist (izgrađen 1936), potaknuo gradnju reprezentativne gradske kuće Vile Rebar i dr. Treba istaći i njegovo sudjelovanje u odabiru lokacije te izgradnji Kapelice Majke Božje Sljemenske, koja je dovršena 1932. godine.

Od sportskih aktivnosti spomenimo da su skijaši izletnici najčešće koristili terene na Činovničkoj livadi i kod Rauchove lugarnice, te da je 1933. na stazi od Sljemena do Kraljičinog zdenca održano prvo natjecanje u spustu, a 1935. otvorena je prva skijaška skakao-nica. Albin Leustek je 1936. godine bio suorganizator motociklističkih trka na Sljemenskoj cesti na kojima je sudjelovao i tada najuspješniji hrvatski motociklista Antun Uroić, osvajač prvih nagrada u Austriji, Mađarskoj, Njemačkoj i dr.

Gospodarenje gradskom šumom, posebno u razdoblju od 1919. – 1925. godine zahtijevalo je stalnu prisutnost na terenu, pa je Leustek za svoj svakodnevni posao koristio tada vrlo poznatog konja "Vranca" (slika 9). Kao zanimljiv detalj spomenimo da je Leustek

Slika 9. Leustek i njegov Vranac.

Dolje desno: Ivan Krajač (1877–1945), dr. prava, zaslužan za hrvatsko planinarstvo. Snimljeno kod Sljemenske kapelice (izgrađena 1932).

(Foto arhiv: Leustek - Zimmer)

na terenu pozivao lugare na okup s pomoću mužara, a od ukupno 6 lugara zabilježena su imena petorice: Lukačin, D. Modrić, Ožbolt, Škreblin i Špoljar (slika 10).

Albin Leustek u tim svojim aktivnostima nije zanemarivao svoju osnovnu dužnost gradskog šumara:

Slika 10. A. Leustek (lijevo) s lugarima (1925).

(Foto arhiv: Leustek - Zimmer)

obnova šume, pošumljavanje (npr. novi nasadi crnog bora, popunjavanje jelove šume na obroncima Puntjarke i dr.), sječa, izrada i privlačenje sortimenata, uređenje potoka, kaptaza i uređenje izvora, nadzor nad ugljarenjem i dr. Organizirani lov pojedinih lovačkih društava mogao se obavljati uz njegovu prisutnost ili njegovih lugara.

Bio je član nekoliko stručnih udruga, pa tako i Hrvatskog planinarskog društva. Kao dugogodišnji redoviti i aktivni član tadašnjeg Jugoslavenskog šumarskog udruženja, odnosno za vrijeme rata Hrvatskog šumarskog društva, bio je poznat kao donator društvenim zakladama, a novčanim je priložima i dekoracijom (crnogorica) redovito pomagao apsolvante šumarstva u organizaciji tradicionalnih šumarskih plesnih večeri.

VILA LEUSTEK S PARKOM U ZAGREBU, MLINOVI 72 – KULTURNO DOBRO

Početak dvadesetih godina prošlog stoljeća A. Leustek sagradio je obiteljsku kuću u tadašnjim Šestinskim mlinovima – danas Mlinovi 72, uz potok Kraljevac (slika 11). Kuća (u kanatnoj konstrukciji) kao i prateći objekti (pergola, drvena štala sa sušom) građeni su po njegovom nacrtu. Na potoku Kraljevku postavio je manju turbinu, koja je davala struju za potrebe kućanstva i gospodarstva. Na okućnici je zasnovao i oblikovao park

na površini od oko 0,6 ha. Kasnije je park njegovala i proširila njegova kćerka Planinka Leustek, dajući mu sve više obilježje arboretuma, pa je to danas jedan od parkova u kojemu je zastupan veći broj, pretežito dekorativnih, autohtonih i alohtonih vrsta drveća i grmlja (crnogorice i bjelogorice) (slika 12). Leustek je u braku s Ljubicom rođ. Krajačić imao kćer Planinku i sina Dubravka, koji je 1943. poginuo kao hrvatski domobran.

Slika 11. Obiteljska kuća – Vila Leustek 1923. U prednjem planu potok Kraljevac

(Foto arhiv: Leustek - Zimmer)

Kćerka Planinka, rođena 1921.g. u Zagrebu, završila je Botaničku djevojačku školu – Pruhoniece kod Praga (Češka). Kao hortikulturni tehničar, osim parka u Mlinovima, oblikovala je i manji park na okućnici u Zele-

Slika 12. Detalj iz Parka Leustek

(Foto: Petar Zimmer)

njaku 68 u Zagrebu s velikim izborom vrsta (slika 13). Spomenimo da je vrlo lijepo oblikovala i obiteljski grob u Šestinama, koji je izveden u sljemenskom zelenom škriljevcu. God. 2004. napravila je detaljni popis den-

Slika 13. Detalj iz Parka Zelenjak 68, Zagreb.

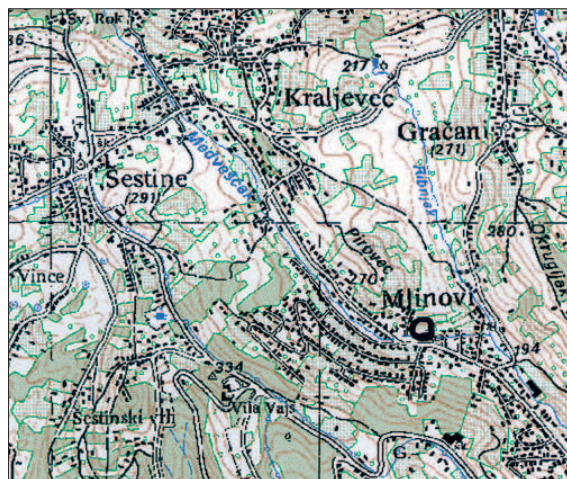
(Foto: Petar Zimmer)

drološkog bilja u Parku Leustek (s A. Šiftarom i S. Vlahovićem) na 20 rukom pisanih stranica s naznačenim biljkama za presađivanje ili vađenje.

Nažalost Planinka Leustek - Zimmer umrla je 2005. g. nakon što smo s njom obavili prve kontakte za pisanje ovog članka. Današnji vlasnik, njen suprug P. Zimmer, redovno održava područje ovoga parka.

Zavod za zaštitu prirode, Zagreb, donio je 1963. g. rješenje kojim je utvrđeno da Park Mlinovi 72 u Zagrebu (Leustekov) ima svojstvo zaštićenog objekta prirode kao spomenik prirode (spomenik vrtno arhitekture – park) s obrazloženjem da su u perivoju pejzažnog izgleda, po ljepoti i dimenzijama osobito značajne skupine obične smreke, bodljikave smreke i američke duglazije, te pojedinačna stabla magnolije, japanske trešnje i breze. Osim spomenutih vrsta ima još tise, lovorvišnje, ananasa, forzitije, jorgovana i dr., a u parku postoji i kamenjar.

Rješenjem Regionalnog Zavoda za zaštitu spomenika kulture, Zagreb 1989., slobodno stojeća stambena prizemnica s mansardnim katom u Mlinovima 72, zajedno sa štalom-sušom i pergolom, okružena lijepo oblikovanim parkom – spomenikom prirode, stavlja se pod preventivnu zaštitu. U rješenju se dalje navodi da Park Leustek, prema Generalnom urbanističkom planu čini kontaktnu zonu vezanu za planirani novi “Botanički vrt”. Kao interesantan podatak navodimo da su o “Plainskom botaničkom vrtu na Sljemenu”, koji je 1938. u gradskoj šumi ispod Tomislavova doma osnovao prof. F. Kušan, pisali Poljak (1975) i Trinajstić (2006),

Slika 14. Položaj Parka Leustek na planu Zagreba (označen križićem). Potok Medveščak u tom je dijelu toka poznat kao Kraljevac.

Za vrijeme službovanja u Valpovu A. Leustek je objavio članak “**Lov na divlje svinje** u lovištu podpo-garčkome vlastelinstva g. grofa Rudolfa Normanna – Ehrenfelskoga” (Lovačko-ribarski vjesnik br. 2, 1914.). U toj je lovačkoj priči opisao uspješan lov na divlje svinje u šumi “Dubina” kod Koške, kojom je želio “*podati malu sličicu svim lovcima koji vole tu vi-tešku divljač*”. Spominje i šumu “Balvančić”, danas zaseok istog imena u naselju Koška.

Spomenimo da je grof Rudolf II. Normann (1891 – 1965) bio posljednji vlasnik vlastelinstva i dvorca u Valpovu. Tijekom II. svjetskog rata odselio se s obitelji u dvorac Rothenthurn, ljetnikovac valpovačkih grofova u Austriji. (Meridijani br. 83., Samobor 2004).

U Šumarskom listu (1919. str. 350–357) objavio je članak “**Šuma malih sastojina**. Prijedlozi za gospodarjenje šuma, koje će više odgovarati prirodnim zakonima i renti”. U dilemi kakav je oblik šume najracionalniji Leustek iznosi prijevod rasprave o šumama malih sastojina, koju je objavio H. Mayr u svom djelu “Waldbau...” (Berlin 1909), tj. kakve sastojine najbolje

Slika 15. Pristupni put Vili Leustek s pergolom (Foto: Petar Zimmer)

pozivajući se na članak B. Vrtara objavljenog pod istim naslovom u Hrvatskom planinaru 1939. Vrt je 1943. imao 700 biljnih vrsta, tijekom II. svjetskog rata je napušten, a danas o vrtu nema nikakva traga.

Prema dokumentaciji obitelji Leustek - Zimmer novi botanički vrt nastavio bi se od Parka Leustek preko istočnih obronaka brežuljka Pirovec u dolinu termalnog potoka Ribnjak (slika 14).

Ministarstvo kulture Republike Hrvatske – Uprava za zaštitu kulturne baštine, na temelju rješenja iz 1963. i 1989., donosi 2003. rješenje kojim se utvrđuje da Vila Leustek s parkom u Zagrebu, Mlinovi 72 (slika 15) ima svojstvo kulturnog dobra, te se određuje upis u registar kulturnih dobara kao zaštićeno kulturno dobro.

RADOVI

odgovaraju prirodnim i gospodarskim okolnostima i kakve su razlike između jednodobnih i prebornih sastojina.

U članku “**Šuma i šuma**” (Šum. list 1920. str. 15–18) piše o estetici šume, jer osim što šuma ima gospodarsko značenje, ona je “*još i ukras okolice u užem, a i čitave zemlje u širem smislu*”. Estetika šuma nastoji stvoriti sklad između čovjeka i šume i pokazati kakve ljepote pruža šuma, piše Leustek i zalaže se da se male grupe stabala ili pojedini šumski gorostasi, kao uzor ljepote i razvoja, ostave kao spomen i ukras kasnijoj šumi i kao dokaz nekadašnje prirodne šume.

Na kraju službovanja objavio je članak “**Šume Sljemena**” (Gradski namještenik, Zagreb, br. 25, 1939). Povod članku bilo je pisanje dnevnih listova o problemima šuma na Sljemenu (Medvednici), jer za te šume postoji budan interes građana Zagreba. No, interes za svoje šume, koje zapremaju 2850 kj, pokazuje i gradska općina, piše Leustek ... Objasnjava, na popularan način, pojam šume i sastojine, životne procese u stablu u doba vegetacije u funkciji produkcije drvene mase i navodi glavne vrste drveća i prizemne flore ... Pita se

da li je Medvednica sa šumama zaista prirodni park, jer se u život tih šuma umješao čovjek. Šume Medvednice trebaju ostati šume, jer to i jesu, jer ako im uzmemo karakter "šume" izgubili smo sve, piše Leustek. Naglašava gospodarsko značenje gradskih šuma na Medvednici, što ne isključuje estetiku šume, jer prirodni izgled

šume pojačava njenu estetiku, a time šuma dobiva veću vrijednost za turizam, zaključuje Leustek. Članak je obogaćen s 14 slika koje govore o stanju gradskih šuma u to vrijeme. (Zdrava bukova šuma, Starci na Sljemeni, Kruh naš svakdanji, Jedna loša sastojina ... neki su od tekstova ispod slika).

ZAKLJUČAK

Osim članka A. Premužića (1963), Leustekovog kolege sa Šumarske akademije, u dosadašnjoj literaturi nismo pronašli cjelovit prikaz života i rada Albina Leusteka. Stoga smatramo da je, u povodu 60. obljetnice njegove smrti, zaslužio našu pozornost i zahvalnost za njegov doprinos razvoju šumarstva i planinarstva na Medvednici, a posebno na području šuma grada Zagreba u razdoblju između dva rata.

Vezan šumsko-gospodarskim poslovima, kao zaljubljenik u prirodu, našao je vremena da planinarima i

izletnicima omogući lakši prilaz i približi im najljepše prostore središnjeg dijela Medvednice, često s minimalnim novčanim sredstvima.

Ovim smo člankom htjeli podsjetiti današnje šumare, ali i planinare na Albina Leusteka, "utemeljitelja park-šume Sljeme", kako je upisano na njegovom nadgrobnom spomeniku, nesebičnog, ustrajnog pionira današnjeg planinarstva na Medvednici.

ZAHVALE

Veliku pomoć u pripremi ovog članka pružili su nam Planinka Leustek - Zimmer, Leustekova kćerka, koja je nažalost u međuvremenu preminula, njen suprug Petar Zimmer, dipl. oec. koji su nam susretljivo dali na korišćenje obiteljsku dokumentaciju s povijesno vrijednim i do sada neobjavljenim fotografijama, uz mnoštvo dodatnih podataka, kao i kolega mr. sc. Du-

bravko Janeš oblikovanjem članka. Suradivali smo i sa kolegama šumarima Krešom Jakupakom, mr. sc. Matom Jurkovićem, Herbertom Krauthackerom, Brankom Meštrićem i prof. dr. sc. Šimom Meštrovićem, kao i sa dr. Željkom Poljakom, znanom hrvatskom planinarskom publicisti. Svima zahvaljujemo na nesebičnoj suradnji.

LITERATURA

Erny, R., 1908: Gospodarstvena osnova za šumu sl. i kr. grada Zagreba. Šum. list 6: 201–243.
Erny, R., 1910: Gospodarska osnova za šumu kr. i sl. grada Zagreba. Šum. list 10: 361–378.
Godrijan Videc, M., 1994: Oživio "Šumarev grob". Večernji list 25. 6., Zagreb.
Grünwald, J., 1930: Zagrebačka gora u ozbiljnoj opasnosti. Novosti br. 131, 13. 5., str. 6, Zagreb.
Horvat, V., 1962: Kako je nastalo ime "Šumarev grob". Naše planine 11–12: 246, Zagreb.
Kantura, Ž., 1993: Šumarev grob. Hrvatski planinar 9–10: 209–211, Zagreb.
Kern, A., 1909: Gospodarstvena osnova za šumu kr. i slob. grada Zagreba. Šum. list 5: 161–175.
Lončarić, A. Z., 1993: Obnovljena stoljetna pilana Bliznec. Glasilo Hrvatske šume 21, 7. 7., str. 8–9, Zagreb.
Majer, D., 1980: Šume Medvednice kao rekreacijsko područje grada Zagreba. Šum. list 7–8: 299–338.
Meštrović, Š., S. Matić, A. Tustonjić, J. Pavelić, 1998: Šume Medvednice jučer-danas-sutra. Šum. list 7–8: 315–328.
Oštrić, V., 1963: Kako danas izgleda "Šumarev grob". Naše planine 11–12: 254, Zagreb.

Pasarić, J., 1930: O parcelaciji i regulaciji Sljemena. Hrvatski planinar str. 319–325, Zagreb.
Poljak, Ž., V. Blašković, 1975: Hrvatsko planinarstvo. Planinarski savez Hrvatske, Zagreb.
Poljak, Ž., 2001: Hrvatske planine. Planinarsko turistički vodič. Golden marketing, Zagreb.
Premužić, A., 1963: Albin Leustek. Okašnjeli nekrolog. Naše planine 5–6: 134–136, Zagreb.
Strineka, M., 1929: Uspijevanje jele u Zagrebačkoj gori i njena staništa. Šum. list 8: 322–338.
"Šumarev grob" na Medvednici (J. K.). Komunalni vjesnik grada Zagreba br. 103, 15. 7. 1994., str. 11.
Tiljak, A., 1992: Sretan ti rođendan Zagrebe! Šume grada Zagreba na Medvednici – kronika događaja od trinaestog do devetnaestog stoljeća. Šum. list 11–12: 537–540.
Trinajstić, I., 2006: Planinski botanički vrt na Sljemeni – što je od njega ostalo danas? Priroda 5: 29–30, Zagreb.
Dokumentacija obitelji Leustek-Zimmer, Mlinovi 72, Zagreb.

Mladen Skoko, dipl. ing. šum.